

Socialdepartementet
Fredsgatan 8
103 33 STOCKHOLM

LOs yttrande över slutbetänkande Reformerad föräldraförsäkring (SOU 2005:73) Kärlek, omvårdnad, trygghet

LO välkomnar en reformering av föräldraförsäkringen eftersom en ökad individualisering av försäkringen sannolikt medför en stor förbättring av kvinnors situation på arbetsmarknaden.

Landsorganisationen stödjer utredningens förslag om att en tredjedel av föräldrapenningen ska vara vikt åt vardera föräldern och att en tredjedel ska kunna fördelas mellan föräldrarna efter deras egna behov och önskemål.

Föräldraförsäkringen är individuell men delas inte lika

LO ser framförallt två problem med den skeva fördelningen i uttaget av föräldraförsäkringen. För det första får arbetsgivarna skäl att ge kvinnor sämre villkor på arbetsmarknaden. När en arbetsgivare väljer mellan att anställa en ung kvinna eller en ung man utgår man från att risken för att kvinnan ska vara hemma med barn under en längre tid är betydligt större. Arbetsgivaren utgår även från att kvinnan när hon väl kommer tillbaka till arbetet kommer att ta huvudansvaret för barn och hem, och att det oftare är hon som stannar hemma om barnen blir sjuka. Kvinnor får betala för det skeva uttaget med otrygga anställningar, sämre karriärmöjligheter samt lägre lön. Denna diskriminering drabbar idag alla kvinnor, oavsett om de skaffar barn eller inte och även om de delar föräldraledigheten lika med sin partner.

Kvinnors sämre förutsättningar på arbetsmarknaden leder till att det kort-siktigt ter sig som mer fördelaktigt att kvinnan tar ut en större del av för-

äldraförsäkringen. På så sätt hamnar man i en ond cirkel. 42 procent av LO-kvinnorna under 25 år och 24 procent av dem under 29 år är anställda på visstid. Dessa kvinnor är särskilt utsatta. De har sämre förutsättningar att kunna dela ledigheten med sina partners, som många gånger har en betydligt tryggare förankring på arbetsmarknaden. Det "fria" valet att dela upp föräldraledigheten är alltså inte fritt för visstidsanställda.

För det andra har den skeva fördelningen konsekvenser för jämställdheten i familjen men även i relationen mellan barn och deras föräldrar. Även om kvinnor och män anser sig vara jämställda i sitt förhållande förändras ofta arbetsfördelningen i hemmet när första barnet har kommit. Det betyder att den som är hemma, i de allra flesta fallen kvinnan, tar ansvar för hem och barn och detta ansvar tenderar att hänga kvar även efter ledigheten. Den ojämna fördelningen mellan obetalt och betalt arbete etableras och befästs när kvinnor och män blir föräldrar.

En förändrad föräldraförsäkring

För att en reform av föräldraförsäkringen, med minskad möjlighet att överlåta dagar till den andra föräldern ska slå väl ut, krävs ekonomiska resurser – både i form av ersättning till föräldrar, men även i en solidariskt finansierad barnomsorg med hög kvalitet.

Det vanligaste i en familj är att mannen tjänar mer än kvinnan. Det betyder att inkomstbortfallet för familjen oftast blir större när mannen utnyttjar försäkringen. Kvinnor arbetar dessutom oftare deltid och har oftare tillfälliga anställningar. Därför är det oerhört viktigt att det förstärkta anställningsskyddet för visstidsanställda samt gravida och föräldralediga, som föreslås i den nyligen avlämnade lagrådsremissen, genomförs snarast. Det är dessutom nödvändigt att införa en lagstadgad rätt till heltid. En viktig åtgärd för att minska de ekonomiska incitament som finns idag för den ojämna fördelningen av föräldrapenningen är vidare att taket i föräldraförsäkringen höjs, och LO välkomnar den aviserade höjningen f o m juli 2006.

Tredelning

Landsorganisationen tillstyrker utredningens förslag om en minskad möjlighet att överlåta dagar till den andra föräldern. LO anser att en tredjedel av föräldrapenningen ska vara vikt åt vardera föräldern och att den sista tredjedelen ska kunna fördelas mellan föräldrarna efter deras egna behov och önskemål. Det är ett viktigt steg för att understödja ett mer jämställt föräldraskap. En sådan modell ger även frihet att anpassa föräldraledigheten efter familjens aktuella behov.

LO anser att det är angeläget att ovan angivna förändringar beträffande visstids- och deltidsanställningar genomförs. Däremot anser LO inte att en

förlängning av försäkringsperioden är en förutsättning för att införa den föreslagna tredelningen.

Stärkt SGI-skydd – snabbhetspremien försvinner

LO ställer sig positiv till att SGI-skyddet stärks från 12 till 18 månader, vilket är en anpassning till föräldraledighetslagen. Det är ett bra förslag att slopa snabbhetspremien då den har haft negativa effekter och lett till att kvinnor fött barn tätare än vad de annars skulle ha gjort. Det nuvarande systemet har i praktiken inte bara lett till att kvinnor är borta längre sammanhängande perioder, utan även att familjen förlorar ännu mer ekonomiskt om pappan väljer att vara föräldraledig med andra barnet. Detta leder till att den som var ledig med första barnet ofta är det med andra och tredje barnet också. Den ojämna fördelningen mellan obetalt och betalt arbete i familjen har därigenom befästs ytterligare.

Under graviditeten

LO välkomnar utredningens förslag om offentliga informationsinsatser i opinionsbildande syfte. En allmän medvetenhet om hur villkor i arbetslivet och det ojämna uttaget av föräldraledigheten hänger ihop, bör på sikt kunna påverka det skeva uttaget. I Försäkringskassans uppdrag bör ingå att båda föräldrarna får likvärdig information om föräldrapenningförmånerna.

LO stödjer även utredningens förslag om en graviditetspenning för att möta kvinnors behov av vila i slutet av graviditeten. Många av LO-kvinnorna har dock en tung arbetssituation och kan därför antas behöva vara borta från arbetet mer än 30 dagar före förlossningen. Därför är det viktigt att yrkesgrupper med tunga arbetsuppgifter fortsatt får möjlighet till ersatt ledighet.

Den första tiden med föräldrapenning

LO tillstyrker utredningens förslag om dubbeldagar, så de fyller samma funktion som dagens pappadagar utan att särbehandla någon förälder. Det är viktigt att dessa dagar begränsas till de första 60 dagarna efter födseln.

Föräldrapenning tills barnet fyllt fyra år

LO tillstyrker även utredningens förslag om att begränsa den tid under vilken föräldrarna kan ta ut ersättning. Föräldrapenningen knyts starkare till de yngsta barnen. De flesta tar ut föräldrapenning

på detta sätt redan idag, dessutom stimulerar det pappor att ta ut längre sammanhängande ledigheter när barnen är små. LO anser att föräldraförsäkringens uppgift bör vara att stödja föräldrar under barnens första levnadsår.

Barndagar och barnledighet för barn som fyllt fyra år

En förutsättning för LOs ställningstagande på ovanstående punkt är utredningens förslag om utvidgad rätt till föräldraledighet och införande av barndagar. Det är nödvändigt att föräldrar får möjlighet att besöka förskola och skola. För att denna rätt ska få ett reellt innehåll även för föräldrar med låga inkomster är det emellertid nödvändigt att samtliga dessa dagar ger rätt till ersättning.

Ensamstående föräldrars situation

Landsorganisationen stödjer utredningens förslag som riktar sig till ensamstående föräldrar. Den särskilda föräldrapenningen ger rätt för ensamstående förälder som på grund av egen sjukdom inte själv kan vårda barnet, att ge annan försäkrad rätt att vårda barnet.

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE

Wanja Lundby-Wedin

Ulrika Falk